

Рибаківа О.В.

Вплив екстралінгвального контексту на вербальне та невербальне втілення висловлень незгоди (на матеріалі англійського кінодискурсу)

Рибаківа Олена Володимирівна, викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна

Received October 22, 2013; Accepted November 28, 2013

Анотація. У статті подані результати аналізу впливу афективного, когнітивного, аксіологічного, прагматичного та перцептивного контексту на вербальне й невербальне втілення комунікативної стратегії незгоди у конфліктних і неконфліктних ситуаціях комунікації. Матеріалом статті слугують 87 фрагментів, вилучених із 24 скриптів англійського кінодискурсу, що ілюструють комунікативні акти незгоди. Комунікативну стратегію розуміємо як комунікативний намір мовця, сформований на підставі використання суспільного досвіду для власних індивідуальних потреб і бажань; оцінювання наміру як адекватного досягненню бажаних соціально значущих цілей спілкування в його конкретний момент; реалізацію наміру вербальними засобами і осмислення цієї реалізації усіма суб'єктами дискурсу. У випадку стратегії незгоди комунікативний намір мовця полягає у висловленні думки стосовно певної сутності, властивості, дії чи ситуації, яка розходиться з думкою співбесідника. Одиницею аналізу комунікативної стратегії незгоди є комунікативний акт незгоди. Комунікативний акт тлумачимо як метаструктуру, що охоплює мовленнєвий акт адресанта, аудитивний акт адресата і комунікативну ситуацію в цілому. Комунікативну ситуацію тлумачимо як поєднання параметрів психологічного, афективного, когнітивного, аксіологічного, перцептивного та прагматичного контекстів при конфліктних, нейтральних та гармонічних стосунках між комунікантами, які впливають на вибір вербальних / невербальних засобів вираження незгоди та їх інтерпретацію. Виявлено, що при наявності конфлікту незгода переважно передається прямим запереченням точки зору співбесідника, яке може супроводжуватися конвенціональними формулами вираження негативних емоцій на кшталт роздратування, а також агресивними невербальними діями. При відсутності конфлікту незгода переважно виражається імпліцитно – риторичними запитаннями. Експліцитна незгода-заперечення у неконфліктній ситуації інтонаційно оформлюється як прохання змінити точку зору.

Ключові слова: комунікативна стратегія, контекст, конфліктність / неконфліктність ситуації комунікації, вербальні / невербальні засоби вираження незгоди.

Мета статті полягає у вивченні впливу афективного, когнітивного, аксіологічного, прагматичного та перцептивного контексту на вербальне й невербальне втілення стратегії незгоди у конфліктних і неконфліктних ситуаціях комунікації.

Актуальність теми обумовлена необхідністю вивчення висловлень незгоди як втілення конфліктних комунікативних стратегій з метою гармонізації комунікації.

Об'єктом дослідження є комунікативні акти, в яких мають місце висловлення незгоди, а **предметом** – контекстуальні параметри комунікативних актів незгоди, що впливають на реалізацію стратегії незгоди у конфронтаційних та неконфронтаційних ситуаціях комунікації.

Висловлення незгоди ще не були предметом розгляду лінгвістів. Схожі мовленнєві феномени, як правило, вивчаються в рамках прагматики, а саме теорії мовленнєвих актів (див., наприклад, [1]). **Новизна** статті обумовлюється тим, що висловлення незгоди ще не розглядалися в комунікативно-когнітивному ракурсі як вияв конфліктної комунікативної стратегії з урахуванням усіх контекстуальних параметрів, які впливають на вибір вербальних та невербальних засобів вираження незгоди та їх інтерпретацію у ситуації комунікації.

Матеріалом статті слугують 87 фрагментів, вилучених із 24 скриптів англійського кінодискурсу, що ілюструють комунікативні акти незгоди.

Комунікативну стратегію розуміємо як *комунікативний намір* мовця, сформований на підставі використання суспільного досвіду для власних індивідуальних потреб і бажань; *оцінювання наміру* як адекватного досягненню бажаних соціально значущих цілей спілкування в його конкретний момент; *реалізацію наміру* вербальними засобами і *осмислення* цієї реалі-

зації усіма суб'єктами дискурсу [3, с. 107]. У випадку стратегії незгоди комунікативний намір мовця полягає у висловленні думки стосовно певної сутності, властивості, дії чи ситуації, яка розходиться з думкою співбесідника.

Одиницею аналізу комунікативної стратегії незгоди є комунікативний акт незгоди. Комунікативний акт тлумачимо як метаструктуру, що охоплює мовленнєвий акт адресанта, аудитивний акт адресата і комунікативну ситуацію в цілому [2, с. 121-122]. Комунікативну ситуацію тлумачимо як поєднання параметрів психологічного, афективного, когнітивного, аксіологічного, перцептивного та прагматичного контекстів при конфліктних, нейтральних та гармонічних стосунках між комунікантами, які впливають на вибір вербальних / невербальних засобів вираження незгоди та їх інтерпретацію.

Конфліктні стосунки мають місце у випадках, коли один із комунікантів незадоволений діями іншого комуніканта та вороже налаштований стосовно нього/неї, що лінгвально виявляється, зокрема, у вживанні лайливої лексики:

MITCH: *So what the hell are we gonna do?*

[Panicked silence. Then Mitch looks at Dave...]

DAVE: *No. No. We can't just be each other for a day, Mitch! You have no idea how to be a lawyer!*

MITCH: *Dude, I'm an actor, a human chameleon, I can do lawyer in my fucking sleep! It's you I'm worried about: you can't act for shit!* (Change-Up)

Учасники комунікативного акту незгоди перебувають в екстраординарних обставинах, коли їм довелося помінятися зовнішністю й, відповідно, життєвими обставинами. Джерелом конфлікту є невіра одного з них, адвоката Дейва, в те, що його товариш, актор Мітч, зможе впоратися із ситуацією. Мітч категорично незгодний з ним, вважаючи себе геніальним акто-

ром, якому нічого не варто зіграти роль адвоката. Конфлікт підсилюється тим, що для Дейва надто багато поставлено на карту: його кар'єра, заробітки, сімейне щастя. Мітч же розглядає пригоду, насамперед, як роль, яку йому доведеться зіграти. Відповідно, ініціальний хід належить Дейву який висловлює свою точку зору. Респонсивний хід Мітч містить висловлення незгоди з лайливими виразами, які не несуть ніякої іншої інформації, окрім акцентуації неготовності Мітч прийняти іншу точку зору й слугують маркерами наявності конфлікту.

Неконфліктні стосунки мають місце при відсутності ворожості між співрозмовниками:

ROSS: *Oh hey, hey, huh, how about this weekend we have a laser disc marathon okay, and maybe a tournament on my new dart board? Huh, huh, what do you think?* [in an Irish accent] *Two days of darts, it'll be great!*

JOEY: *It'll be great for next weekend.*

ROSS: *No, no, no, this weekend guys!*

JOEY: *It'll be great for next weekend. I mean,* [in an Irish accent] *it'll be grreat.* (Friends / Season 3)

Наведена ситуація комунікації не містить конфлікту: друзі обговорюють, як їм ліпше розважитися на вихідних й будь-яке рішення не може радикально позначитися на їх житті. Ініціальний хід належить Росу, який виголошує свій план розваг. Джої виражає незгоду двічі й обидва рази за допомогою окличного речення, в якому він вітає план Роса (*It'll be great*), проте вносить корективи щодо часу його реалізації (*for next weekend*).

Гармонічні стосунки виявляються у ситуації, де один з комунікантів, висловлюючи незгоду, насправді хоче зробити приємне співрозмовнику.

[A noncommittal nod from Kate. Then Jack notices her look over at the pianist, drawn in by the music.]

JACK: You want to dance?

[A puzzled look from Kate. There's nobody else dancing. There isn't even much room to dance...]

KATE: *I don't think there's dancing here, Jack.*

[Jack gets up and holds out a hand.]

JACK: *Sure there is...* (Family man)

Учасниками комунікативного акту є чоловік та жінка, які вечеряють у ресторані. Причиною незгоди стає різна оцінка ситуації: жінка вважає, що в ресторані не танцюють, а чоловік має протилежну думку. Проте це лише «формальна» незгода: комунікативний намір чоловіка полягає не в тому, щоб довести свою точку зору. Висловлення незгоди *Sure there is...* є лише приводом зробити приємне своїй жінці та потанцювати з нею у романтичній обстановці.

У фокусі цієї статі перебуває вплив афективного, когнітивного, аксіологічного, прагматичного та перцептивного контексту на вербальне й невербальне втілення стратегії незгоди у конфліктних і неконфліктних ситуаціях комунікації.

Роль афективного контексту виявляється у випадках, коли, висловлюючи незгоду, комунікант покладається на інтуїцію, відчуття та власний емоційний стан в момент переживання ситуації. У лінгвальному аспекті такі комунікативні акти незгоди маркуються дієсловами типу *to feel*.

При конфліктних стосунках незгода переважно виражається прямим запереченням твердження мовця:

BRUCE: *Come on Grace, lighten up. Tomorrow's Saturday. The office is throwing me a party here, for getting anchor. Let's enjoy the ride for a while. We're just starting to have some fun.*

GRACE: *No, you're just starting to have fun.* (Bruce Almighty)

Учасники цього комунікативного акту незгоди перебувають у стані конфлікту: Грейс незадоволена поведінкою Брюса й її невдоволення зростає, коли він пропонує їй повеселитися на вечірці, стверджуючи, що вони лише починають відчувати радості життя. Висловлення Брюса *We're just starting to have some fun* стає ініціальним ходом, що провокує респонсивне висловлення незгоди, виражене заперечною часткою *No* та стверджувальним реченням *you're just starting to have fun*, де за допомогою зміни рольового дейксиса: (*we (mu) – you (mu)*), Грейс надає протилежну оцінку ситуації, виключаючи себе з групи референтів, які “відчують радості життя” й залишаючи там лише Брюса.

При неконфліктних стосунках мовець переважно замість прямого заперечення вживає непряме заперечення у формі риторичного запитання, яке імпліцитно передає незгоду, піддаючи сумніву думку співбесідника:

JANE: *Just getting a divorce?*

ADAM: *Yeah. (then) Two and a half years ago.*

JANE: *Wooo.*

ADAM: (embarrassed) *It's been a process.*

JANE: *Here's the good news. In two more years you'll actually begin to feel normal again.*

ADAM: *In two more years I'll begin to feel normal? Why am I having trouble seeing that as good news?*

JANE: *Maybe that was just my experience.*

ADAM: *Oh God, I hope so.* (He is not just that into you)

Наведений приклад демонструє комунікативний акт незгоди між чоловіком та жінкою, які перебувають у дружніх стосунках. Джейн розлучилась з чоловіком декілька років тому, а Адам саме переживає період розлучення. Темою бесіди стає розлучення та емоціональний стан Адама. Ініціальний хід належить Джейн та містить два складнопідрядних речення *Here's the good news. In two more years you'll actually begin to feel normal again*. Респонсивний хід незгоди належить Адаму й містить два запитання *In two more years I'll begin to feel normal? Why am I having trouble seeing that as good news?* Перше запитання є фактично перепитуванням, а друге – риторичним запитанням, що імпліцитно ставить під сумнів думку Джейн й водночас має іронічний зміст: Адам не вважає припущення, що йому знадобиться ще два роки, щоб прийти в себе після розлучення, добрими новинами. Імпліцитність риторичного запитання, що знижує категоричність висловлення, а також наявність сполучника *why (чому)*, який передбачає продовження діалогу, свідчить про добре ставлення комунікантів один до одного й відсутність конфлікту.

Когнітивний контекст реалізується у логічних доводах комунікантів на користь власної оцінки ситуації з опорою на знання про онтологічні властивості сут-

ностей й відношення між сутностями, включно із знаннями про учасників комунікації.

При конфліктних стосунках незгода найчастіше виражена риторичним запитанням, що функціонує як конвенціональна, негативно-емоційно маркована формула заперечення думки співбесідника. Наприклад:

MITCH: *Okay, look, calm down: I can hold down the fort for one night.*

DAVE: *Are you joking? You worked at my job for one day and you almost got arrested! What are you gonna do to my family?!* (Change-Up)

У даному комунікативному акті приймають участь два чоловіка, що помінялися зовнішністю, й, відповідно, ролями. Між ними наростає конфлікт. Мітч “провалив” роль адвоката: попрацювавши день, він був арештований; наразі йому треба грати роль чоловіка і Дейв перебуває в розпачі, уявляючи, який ущерб той може нанести його сім’ї. Ініціальний хід належить Мітччу, який певен, що впорається зі ситуацією: *I can hold down the fort for one night*. Дейв дотримується протилежної думки, оскільки знає Мітчча як дуже нестабільну людину, яка іноді зовсім не думає, що говорить. Дейв виражає незгоду за допомогою конвенціональної формули *Are you joking?*, що не вписується у правила ввічливості, оскільки передає не лише неприйняття точки зору співбесідника, а й подив з приводу можливості такої точки зору. Окрім висловлення незгоди, Дейв надає аргументи, що повністю заперечують думку Мітчча.

При неконфліктних стосунках незгода найчастіше виражена стверджувальними реченнями різної структури, що містять аргументи на підтвердження висловленої точки зору.

ANNIE: *Aren't I supposed to be planning some of these things?*

HELEN: *Oh, well, I hadn't heard from you and—*

ANNIE: *She just got engaged two weeks ago.*

HELEN: *Well, I figured since you don't have any experience that you might get overwhelmed by events of this caliber.*

ANNIE: *Helen, I'm pretty capable. I think I can handle it.* (Bridesmaids)

Комунікативний акт відбувається між двома жінками. Гелен має одружитися вже через декілька тижнів, тож головною темою розмови є вечірка-прощання з незаміжнім життям. Гелен вважає, що в Анні не вистачить досвіду для організації вечірки. Її ініціальний хід виражений складнопідрядним реченням з причинно-наслідковим зв’язком *I figured since you don't have any experience that you might get overwhelmed by events of this caliber*, за допомогою якого вона делікатно пояснює свою точку зору. Анні висловлює незгоду у респонсивному ході *Helen, I'm pretty capable. I think I can handle it*, який включає два стверджувальних речення, що містять аргументи на підтвердження висловленої точки зору. Перше речення вводиться звертанням, а друге є складнопідрядним додатку з головним *I think*, що знижує категоричність висловлення, акцентуючи увагу на тому, що наведені аргументи є всього лише однією з можливих оцінок ситуації, яка належить мовцю.

Аксіологічний контекст втілюється у впливі системи аксіологічних орієнтирів (норм і цінностей) ко-

мунікантів на вибір й інтерпретацію вербальних і невербальних засобів вираження незгоди.

[Ike runs after Maggie. He grabs her arm and turns her to him.]

IKE: *I'm the only goddamn person in there pulling for you.*

MAGGIE: *You humiliated me!*

IKE: *No, Maggie, I defended you. Humiliating you is what everyone else is doing. It's the theme of this party.* (Runaway bride)

Наведена ситуація відображає конфліктні стосунки між чоловіком і жінкою: Айк намагається пояснити Меггі, що діє їй на користь, говорячи правду про її психологічні проблеми, з якими вона не може впоратися (Меггі щоразу втікає з-під вінця), тоді як інші лише шепочуться у неї за спиною. Меггі не готова визнати свої проблеми. Ініціальний хід належить Айку. Цей хід містить оцінку Айком власних дій *I'm the only goddamn person in there pulling for you* (Я єдиний, у кого справді болить душа за тебе). Респонсивний хід Меггі виражений стверджувальним реченням, що містить протилежну за знаком, негативну оцінку його дій *You humiliated me!* (Ти принизив мене). Оклічний знак підкреслює конфронтаційний характер ситуації комунікації. Меггі не просто не погоджується з Айком: називаючи скоєну ним небажану дію, вона звинувачує його і докоряє йому. Причиною наростання конфлікту стають різні системи аксіологічних орієнтирів комунікантів: Аїк вважає, що краще не замовчувати проблему, а Меггі ладна приховати проблему за нещирістю.

Наступний приклад демонструє подібне зіткнення різних систем аксіологічних орієнтирів при неконфліктних стосунках комунікантів:

MONICA: *That is a wonder. So tell me something, Mom. If you had to do it all over again, I mean, if she was here right now, would you tell her?*

MRS. GELLER: *Tell her what?*

MONICA: *How she drove you crazy, picking on every little detail, like your hair... for example.*

MRS. GELLER: *I'm not sure I know what you're getting at.*

MONICA: *Do you think things would have been better if you'd just told her the truth?*

MRS. GELLER: *...No. I think some things are better left unsaid. I think it's nicer when people just get along.* (Friends / Season 1)

Учасниками комунікативного акту незгоди стають дві жінки, а саме мати та дочка. Моніка розмовляє з мамою про відносини у їх сім’ї, а саме про відносити її мами з її бабусею, які дуже нагадують стосунки між Монікою та її мамою. Ініціальний хід належить Моніці *Do you think things would have been better if you'd just told her the truth?* Він виражений непрямим запитанням. Респонсивний хід є реакцією мами Моніки на висловлення дочки. Він містить неповне заперечене речення, виражене часткою *no*, а також складнопідрядне додатку, що пояснює її точку зору й залежить від головного речення *I think*, що пом’якшує категоричність цієї точки зору. Причиною незгоди між комунікантами стають різні погляди на сімейні стосунки. Моніка вважає, що краще озвучувати усі проблеми, а її мати дотримується зовсім іншої думки, вважаючи,

що деякі речі краще не озвучувати задля уникнення конфліктів.

Перцептивний контекст включає сенсорні канали комунікантів, тобто все, що бачать, чують чи сприймають іншими органами чуття співрозмовники у ході комунікативного акту незгоди, й вплив перцептивного контексту позначається на оцінці ситуації комунікантами.

При **конфліктних стосунках** незгода найчастіше виражається прямим запереченням, що може супроводжуватися конвенціональними формулами незгоди у формі запитання, яке передає роздратування мовця.

GRACE: *Bruce, we need to talk. I thought we had an understanding...*

[Suddenly, the WHISPERS start again. Bruce looks around, figures it's coming from the restaurant patrons]
BRUCE: *Wow. It's kind of loud in here.*

[Grace looks around the quiet romantic setting]

GRACE: *What are you talking about? It's not loud.* (Bruce Almighty)

Так, у наведеному прикладі незгода виражається за допомогою прямого заперечення *It's not loud*, якому передують конвенціональна формула втілення невдоволення співбесідником *What are you talking about?*, що не вписується в правила ввічливості.

При **неконфліктних стосунках** заперечення не поєднується із вираженням негативних емоцій на кшталт роздратування:

RACHEL: *Ross, I don't, I just don't think it's going to fit.*

ROSS: *Oh yeah it will! Come on, up! Up-up-up!* (Friends / Season 5)

У даному комунікативному акті приймають участь чоловік та жінка, які перебувають у дружніх стосунках. Комунікативний акт розгортається у під'їзді. Росс і Рейчел намагаються перенести диван, але у них це виходить з певними труднощами. Росс певен, що диван пролізе у прохід, а Рейчел має іншу думку стосовно цієї проблеми. Ініціальний хід належить Рейчел *I just don't think it's going to fit*. Він виражений складнопідрядним реченням з підрядним додатком. Реакція незгоди виражена окличним еліптичним реченням, позитивним за формою й заперечним за змістом *Oh yeah it will!*

Прагматичний контекст характеризує мотиви й інтенції комунікантів. При **конфліктних стосунках**, наряду з вербальними засобами, незгода може виражатися агресивними діями.

RACHEL: *I don't know, I don't know. Urrrgh! Look, maybe we should take a break.*

ROSS: *Okay, okay, fine, you're right. Let's ah, let's take a break, [goes to the door] let's cool off, okay, let's get some frozen yogurt, or something.. [opens the door]*

RACHEL: *No.* [Ross is standing in the doorway.] *A break from us.*

[Ross looks at her, then leaves slamming the door behind him] (Friends / Season 3)

У наведеній ситуації конфлікт обумовлюється різницею в мотивах комунікантів: Рейчел вважає, що їй потрібно розлучитися, а Росс не хоче це прийняти. Незгода виражається як мімікою (округлені очі, відкритий рот), так і такою агресивною невербальною дією, як гримання дверима.

При **неконфліктних стосунках** як вербальна так і невербальна агресія відсутні:

CHANDLER: *Then don't leave me!*

JANICE: *What?*

CHANDLER: *Forget what I said, I was babbling! Pick me!*

JANICE *No, you were right, you were right. I mean, I-I-I've got to give my marriage another chance.*

CHANDLER: *No you don't! No, no, no, I say you have to give your divorce another chance.*

JANICE: [standing up] *I'm sorry.* (Friends / Season 5)

Учасниками комунікативного акту є чоловік та жінка, які до цього часу перебували в романтичних стосунках. Зараз Дженіс вже не бажає зустрічатися з Чандлером та планує повернутися за колишнього чоловіка. Ініціальний хід належить Дженіс. Він виражений стверджувальним реченням, яке передає думку Дженіс стосовно їх майбутніх стосунків *I've got to give my marriage another chance* (Мені потрібно дати ще один шанс своєму шлюбові) Респонсивний хід Чандлера містить оклично-заперечне речення та ще складнопідрядне додатку, що вводиться потрібним запереченням й утворює протилежну точку зору *I say you have to give your divorce another chance* (Я вважаю, тобі потрібно дати ще один шанс розлученню). Окличність надає висловленню незгоди більшої емоційності, проте інтонаційно незгода наближається до прохання-мольби змінити точку зору й не імплікує роздратування, як у конфліктній ситуації.

Таким чином, у ході дослідження виявлено, що конфліктність / неконфліктність ситуації комунікації впливає на вибір вербальних та невербальних засобів вираження незгоди наряду з параметрами афективного, когнітивного, аксіологічного, перцептивного та прагматичного контексту. При наявності конфлікту незгода, як правило, виражається прямим запереченням точки зору співбесідника, яке може супроводжуватися конвенціональними формулами вираження негативних емоцій на кшталт роздратування, а також агресивними невербальними діями. При відсутності конфлікту незгода виражається імпліцитно – риторичними запитаннями. Незгода-пряме заперечення у неконфліктній ситуації інтонаційно оформлюється як мольба-прохання змінити точку зору.

Перспективу дослідження вбачаємо у залученні кількісного аналізу на більш репрезентативному матеріалі, а також вивченні невербальних чинників втілення стратегії незгоди.

ЛІТЕРАТУРА

(REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Андреева И.В. О конститутивных признаках речевого акта "опровержение" // Проблемы лингвокультурологии и теории дискурса. – Волгоград: Перемена, 2003. – С. 128-133.
2. Андреева И.В. О конститутивных признаках речевого акта "опровержение" [About the constitutive characteristics of the

speech act of 'refutation'] // Problemy lingvokulturologii i teorii diskursa. – Volgograd: Peremena, 2003. – S. 128-133.

3. Дейк Т.А. ван. Язык. Познание. Коммуникация. – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.

Deik T. A. van. *Yazyk. Poznanie. Kommunikatsiya [Language. Cognition. Communication]*. – M.: Progress, 1989. – 312 s.

3. Фролова І.Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі: [монографія] / І.Є. Фролова. – 2009. – 344 с.

Frolova I.Ye. *Stratehiia konfrontatsii v anhlomovnomu dyskursi [The strategy of confrontation in the English discourse]: [monohrafiia]* / I.Ye. Frolova. – 2009. – 344 s.

4. Bridesmaids = Bridesmaids [E-source]. – Access: <http://www.imsdb.com/scripts/Bridesmaids.html>.

5. Bruce Almighty = Bruce Almighty [E-source]. – Access: <http://www.imsdb.com/scripts/Bruce-Almighty.html>.

6. Change-Up = Change-Up [E-ource]. – Access: <http://www.imsdb.com/scripts/Change-Up,-The.html>.

7. Family Man = Family Man [Electronic resource]. – Access: http://sfy.ru/?script=family_man.

8. Friends / Season 1 = Friends. Season 1 [E-source]. – Access: <http://www.angelfire.com/tv/chocgal/scripts.html>.

9. Friends / Season 3 = Friends. Season 3 [E-source]. – Access: <http://www.livesinabox.com/friends/season3.shtml>.

10. Friends / Season 5 = Friends. Season 5 [E-source]. – Access: <http://www.livesinabox.com/friends/season5.shtml>.

11. He's just not hat into you = He's just not hat into you [E-source]. – Access: <http://www.imsdb.com/scripts/He's-Just-Not-That-Into-You.html>.

12. My best friend's wedding = My best friend's wedding [E-source]. – Access: <http://www.awesomefilm.com/script/mybestfriendswedding.txt>.

13. Runaway bride = Runaway bride [E-source]. – Access: <http://www.imsdb.com/scripts/Runaway-Bride.html>.

Rybakova O.V. The influence of extralingual context on verbal and non-verbal expression of disagreement (based on the English cinema discourse)

Abstract. The article presents the results of the analysis of the influence of affective, cognitive, axiological, pragmatic and perceptual context on verbal and non-verbal expression of the communicative strategy of disagreement in conflictive and non-conflictive communicative situations. The investigation is based on the material of 87 fragments from 24 scripts of the English cinema discourse which illustrate communicative acts of disagreement. A communicative strategy is vied as a communicative intention of the speaker, shaped on the basis of using collective socio-cultural experience for individual needs and wants, assessment of this intention as being adequate for gaining socially significant interaction goals in a specific situation, realization of this goal by verbal means and its comprehension by all the discourse subjects. In the case of disagreement the communicative intention consists in giving the assessment some object, quality, action or situation, which is contrary to the assessment of the communicative partner. The unit of analysis of the communicative strategy of disagreement is a communicative act of disagreement. A communicative act is treated as a meta-structure embracing a speech producing act of the addresser, an audition act of the addressee and the communicative situation in the whole. A communicative situation is understood as a combination of psychological, affective, cognitive, axiological, perceptive and pragmatic contexts under conflictive, neutral or harmonic relations between the communicants, which influence the choice and interpretation of verbal and no-verbal means of expressing disagreement. It was found out that in conflictive situations disagreement is mostly expressed by means of the direct negation of the interlocutor's opinion, which may be accompanied by conventional formulas expressing negative emotions such as irritation and aggressive non-verbal actions. In non-conflictive situations disagreement is expressed implicitly – by rhetorical questions. Explicit disagreement-direct negation in non-conflictive situations is prosodically represented as a request to change the point of view.

Keywords: *communication strategy, context, conflictive / non-conflictive communicative situation, verbal / non-verbal means of expressing disagreement.*

Рыбакова Е.В. Влияние экстралингвального контекста на вербальное и невербальное воплощение несогласия (на материале англоязычного кинодискурса)

Аннотация. В статье представлены результаты анализа влияния аффективного, когнитивного, аксиологического, прагматического и перцептивного контекста на вербальное и невербальное воплощение коммуникативной стратегии несогласия в конфликтных и неконфликтных ситуациях коммуникации. Материалом статьи служат 87 фрагментов из 24 скриптов англоязычного кинодискурса, иллюстрирующих коммуникативные акты несогласия. Коммуникативную стратегию понимаем как коммуникативное намерение говорящего, сформированное на основе использования общественного опыта для собственных потребностей и желаний; оценивание намерения как адекватного достижению желаемых социально значимых целей общения в его конкретный момент; реализацию этого намерения вербальными средствами и осмысление этой реализации всеми субъектами дискурса. В случае стратегии несогласия коммуникативное намерение говорящего состоит в выражении мнения относительно какой-то сущности, свойства, действия или ситуации, расходящегося с мнением собеседника. Единицей анализа коммуникативной стратегии есть коммуникативный акт несогласия. Коммуникативный акт несогласия трактуем как метаструктуру, охватывающую речевой акт адресанта, аудитивный акт адресата и коммуникативную ситуацию в целом. Коммуникативную ситуацию понимаем как взаимодействие параметров психологического, аффективного, когнитивного, аксиологического, перцептивного и прагматического контекстов при конфликтных, нейтральных или гармоничных отношениях между коммуникантами, которые влияют на выбор вербальных / невербальных средств выражения несогласия и их интерпретацию. Обнаружено, что при наличии конфликта несогласие выражается прямым отрицанием точки зрения собеседника, которое может сопровождаться конвенциональными формулами выражения негативных эмоций типа раздражения, а также агрессивными невербальными действиями. При отсутствии конфликта несогласие выражается имплицитно – риторическими вопросами. Эксплицитное несогласие-прямое отрицание в неконфликтной ситуации интонационно оформляется как просьба изменить точку зрения.

Ключевые слова: *коммуникативная стратегия, контекст, конфликтность / неконфликтность коммуникативной ситуации, вербальные / невербальные средства выражения несогласия.*